

Una Luz en el Camino

བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་སྐོན་མ།

por Atisha Dīpamkarashrījñana

Servicio de Educación de la FPMT

FPMT Inc.
1632 SE 11th Avenue
Portland, OR 97214 USA
www.fpmt.org

Traducción de Una Luz en el Camino de Atisha por Ediciones Dharma, Novelda (Alicante) España. Utilizado con permiso.

El texto Tibetano fue copiado de una edición crítica por Losang Norbu Shastri y publicado por el el Instituto Central de Estudios Superiores Tibetanos, Sarnath, Varanasi, 1994.

Tipografiada en Calibri 12.5./15, Century Gothic, Lydian BT, y Tibetan Machine Unicode.

El Servicio de Educación de la Oficina Internacional de la FPMT ofrece una amplia gama de programas de estudio budistas, libros de oraciones y materiales para la práctica del linaje Guelug. Nuestro programa de estudios cubre las necesidades de los estudiantes, con cursos para principiantes (introducción al budismo) y para los más avezados en la materia (estudio de los textos filosóficos tibetanos más elevados).

A medida que el Dharma va arraigando en Occidente, se realizan traducciones claras de los textos, oraciones y enseñanzas budistas, y se ponen a su disposición, por medio de nuestros programas de estudios y publicaciones. Trabajamos con traductores de diversas partes del mundo para editar textos en inglés, español, chino, francés, alemán y muchos otros idiomas.

Publicamos libros de oraciones, sadhanas, materiales para retiro y textos de prácticas budistas en colaboración con el Lama Yeshe Wisdom Archive (Archivo de la sabiduría de Lama Yeshe), muchos de ellos contienen comentarios de Lama Thubten Yeshe y Lama Zopa Rimpoché. También ofrecemos DVD y CD de oraciones y enseñanzas que inspiran e informan. En función de sus intereses, el Servicio de Educación de la FPMT le puede proporcionar los materiales que necesite para llevar a la práctica el camino budista.

Education Services
FPMT International Office
1632 SE 11th Avenue
Portland OR 97214
(503) 808-1588
education@fpmt.org

www.fpmt.org

Fundación para la Preservación de la Tradición Mahayana

La Fundación para la Preservación de la Tradición Mahayana (FPMT en inglés) es una organización dinámica de ámbito mundial dedicada a la educación y el servicio público. Creada por Lama Thubten Yeshe y Lama Zopa Rimpoché, la FPMT entra en contacto con la vida de seres de todo el mundo. A principios de los 70, unos jóvenes occidentales, inspirados por la profundidad del método budista y su posibilidad de ser llevado a la práctica, conocieron a ambos lamas en Nepal, y así nació esta organización. Ahora, con más de 150 centros, proyectos, servicios sociales y editoriales en treinta y tres países, seguimos llevando ese mensaje iluminado de compasión, sabiduría y paz por doquier.

Le animamos a que se una a nosotros en el esfuerzo por desarrollar la compasión en todo el mundo. Visite la página web (www.fpmt.org), donde podrá encontrar su centro más cercano, un programa de estudios adaptado a sus necesidades, textos para la práctica, materiales de meditación, arte sagrado, y enseñanzas en línea. Ofrecemos una serie de beneficios para los socios, como la revista Mandala y descuentos en la tienda de la Fundación en línea (Foundation Store). También podrá conocer algunos de los vastos proyectos que Lama Zopa Rimpoché ha desarrollado a fin de preservar la tradición mahayana y ayudar a acabar con el sufrimiento en el mundo. Por último, no dude nunca en entrar en contacto con nosotros si podemos serle de utilidad.

Foundation for the Preservation of the Mahayana Tradition
1632 SE 11th Avenue
Portland OR 97214 USA
(503) 808-1588

www.fpmt.org

Una Luz en el Camino

བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་སྒྲོན་མ།

། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཇམ་དཔལ་གཞོན་ལྷན་གྱི་ལྷན་པ་ལ་
ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

Homenaje al Bodisatva, el joven Manyusri

དུས་གསུམ་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་དག་དང་དེའི་ཚོས་དང་།
དག་འདུན་རྣམས་ལ་གྱུས་པ་ཆེན་པོས་ཕྱག་བྱས་ཏེ།
སྒྲོབ་མ་བཟང་པོ་བྱང་ཆུབ་འོད་གྱིས་བསྐྱེད་གྱུར་པས།
བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་སྒྲོན་མ་རབ་ཏུ་གསལ་བར་བྱ། ༡ །

- 1 Con gran respeto rindo homenaje a todos los victoriosos de los tres tiempos, a su enseñanza y a los que aspiran a la virtud. Exhortado por el buen discípulo Yangchup Wo, alumbraré la lámpara para el camino a la Iluminación.

རྒྱུ་རྩུ་འབྲིང་དང་མཚོག་གྲུར་པས།
 སྐྱེས་བུ་གསུམ་དུ་ཤེས་པར་གྲ།
 དེ་དག་མཚོན་ཉིད་རབ་གསལ་བ།
 སོ་སོའོ་དབྱེ་བ་བྱི་བར་གྲ། ༢ །

2 Comprende que existen tres tipos de personas a causa de sus capacidades inferior, media y suprema. Yo escribiré distinguiendo claramente sus características individuales.

བཤང་ཞིག་ཐབས་ནི་བཤང་དག་གིས།
 འཁོར་བའི་བདེ་བ་ཙམ་དག་ལ།
 རང་ཉིད་དོན་དུ་གཉིར་བྱེད་པ།
 དེ་ནི་སྐྱེས་བུ་ཐ་མར་ཤེས། ༣ །

3 Has de saber que los que sólo buscan los placeres de esta vida por cualquier medio y para sí mismos, son personas de capacidad inferior.

གནས་བརྟན་མར་མི་མཛད་དཔལ་གྱིས།
 མདོ་སོགས་ཚོས་ལས་བཤད་མཐོང་བ།
 བྱང་རྒྱུ་འོད་གྱིས་གསོལ་བཏབ་ནས།
 བྱང་རྒྱུ་ལམ་བཤད་མདོར་བསྐྱས་བྱས། ༤༤ །

68 Yo, el anciano Dipamkarashi, tras haberlo visto expuesto en el sutra y en otras enseñanzas, he realizado esta explicación concisa a petición de Yangchup Wo.

བྱང་རྒྱུ་ལམ་གྱི་སྒྲོན་མ་སྒྲོབ་དཔོན་ཆེན་པོ་དཔལ་མར་མི་མཛད་ཡེ་ཤེས་གྱིས་
 མཛད་པ་རྫོགས་སོ། །རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཆེན་པོ་དེ་ཉིད་དང་། ལྷ་ཆེན་གྱི་
 ལོ་རྒྱུ་བ་དག་སྒྲོང་དག་བའི་སྒྲོ་བྲོས་གྱིས་བསྐྱུར་ཅིང་ལྷུས་ཉེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།
 །ཚོས་འདི་ཞང་ལྷུང་ཐོ་ལིང་གཙུག་ལག་གང་དུ་མཛད་པའོ། །། ལུགྲོ། །།

Esto concluye “Una Luz en el Camino”, por el gran maestro Dipamkarashi. Fue traducida, revisada y concluida por el eminente abad indio en persona y por el gran revisor, traductor y monje completamente ordenado Guewe Lodro. Esta enseñanza fue escrita en el Templo de Tholing en Zhang Zhung.

བརྒྱལ་ལྷགས་ཅན་དེ་ཡམ་པ་ཡི།
 ལྷུང་བ་དག་ནི་འགྲུང་འགྲུར་ཞིང་།
 དེ་ནི་ངན་སོང་ངེས་ལྷུང་བས།
 གྲུབ་པ་ཡང་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། ༤༤ །

66 Esto crea transgresiones que son una derrota para los que observan la disciplina. Puesto que caerán, inevitablemente, en un renacimiento desfavorable, nunca obtendrán logros.

རྒྱུད་ཀྱི་ཉན་དང་འཆད་པ་དང་།
 ལྷོན་སྲིག་མཚོད་སྲིན་སོགས་བྱེད་པ།
 ལྷོབ་དཔོན་དབང་བསྐྱར་རྗེད་འགྲུར་ཞིང་།
 དེ་ཉིད་རིག་ལ་ཉེས་པ་མེད། ༤༥ །

67 No hay falla si alguien que ha recibido la iniciación del preceptor y tiene conocimiento de la vacuidad escucha o explica los tantras y realiza rituales de ofrendas quemadas, o hace ofrecimientos u obsequios, etc.

སྲིད་པའི་བདེ་ལ་རྒྱབ་ཕྱོགས་ཤིང་།
 སྲིག་པའི་ལས་ལས་སྲོག་བདག་ཉིད།
 གང་ཞིག་རང་ཞི་ཙམ་དོན་གཉིར།
 སྲིས་བྱ་དེ་ནི་འབྲིང་ཞེས་བྱ། ༤ །

4 Se dice que los seres de capacidad media son los que buscan felicidad sólo para sí mismos alejándose de los placeres mundanos y evitando las acciones destructivas.

རང་རྒྱུད་གཏོགས་པའི་སྲིག་བསྐྱེད་བྱིས།
 གང་ཞིག་གཞན་གྱི་སྲིག་བསྐྱེད་ཀྱི།
 ཡང་དག་ཟད་པར་ཀྱིན་ནས་འདོད།
 སྲིས་བྱ་དེ་ནི་མཚོག་ཡིན་ནོ། ༥ །

5 Los que desean sinceramente poner fin a todos los sufrimientos de los demás mediante su propio sufrimiento, son personas de capacidad superior.

སེམས་ཅན་དམ་པ་བྱང་རྒྱལ་མཚོག
 འདོད་པར་གྱུར་པ་དེ་དག་ལ།
 ལྷ་མ་རྣམས་ཀྱིས་བསྟན་པ་ཡི།
 ཡང་དག་ཐབས་ནི་བཤད་པར་བྱ། ༦ །

6 Para los seres excelentes
 que desean la Iluminación suprema,
 voy a explicar los métodos perfectos
 que enseñan los maestros espirituales.

ཇོགས་སངས་བྱིས་སྐུ་ལ་སོགས་དང་།
 མཚོད་ཉེན་དམ་པ་མངོན་སྟོགས་ནས།
 མེ་ཉོག་བདུག་སྟོས་དངོས་པོ་དག
 ཅི་འགྲོར་བ་ཡིས་མཚོད་པར་བྱ། ༧ །

7 Ante las pinturas, las estatuas, etc.,
 del ser completamente iluminado.
 Y ante los relicarios y las enseñanzas excelentes,
 ofrece flores, incienso –todo cuanto tengas–.

དང་པོ་སངས་རྒྱས་རྒྱུད་ཚེན་ལས།
 རབ་ཏུ་འབད་པས་བཀག་པའི་ཕྱིར།
 གསང་བ་ཤེས་རབ་དབང་བསྐྱར་ནི།
 ཚངས་པར་སྟོན་པས་གྲང་མི་བྱ། ༦༤ །

64 Porque el Gran Tantra del Buda Primordial
 lo prohíbe enfáticamente,
 los que observan la conducta pura no deben
 tomar las iniciaciones secreta y de sabiduría.

གལ་ཉི་དབང་བསྐྱར་དེ་འཇོན་ན།
 ཚངས་སྟོན་དཀའ་ཐུབ་ལ་གནས་པས།
 དཀག་པ་སྐྱད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར།
 དཀའ་ཐུབ་སྟོམ་པ་དེ་ཉམས་ཉི། ༦༥ །

65 Si los que observan la práctica austera
 de la conducta pura recibieran tales iniciaciones,
 su voto de austeridad se vería dañado
 por hacer lo que está prohibido.

དེ་ཚོ་སློབ་དཔོན་དབང་བསྐྱར་ཕྱིར།
 བསྐྱེན་བཀུར་རིན་ཆེན་སོགས་སྦྱིན་དང་།
 བཀའ་སྐྱབ་ལ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས།
 ལྷ་མ་དམ་པ་མཉེས་པར་བྱས། ། ༦༢ །

62 Para recibir, después, la iniciación del preceptor, debes complacer a un maestro espiritual excelente mediante el servicio, obsequios preciosos, etc., así como mediante la obediencia.

ལྷ་མ་མཉེས་པར་བྱུང་པ་ཡིས།
 ཡོངས་རྫོགས་སློབ་དཔོན་དབང་བསྐྱར་བས།
 ལྷིག་ཀུན་རྣམ་དག་བདག་ཉིད་ནི།
 དངོས་བྱུབ་སྐྱབ་པའི་སྐལ་ལྷན་འགྱུར། ། ༦༣ །

63 Al recibir la iniciación completa del preceptor que te otorga un maestro complacido te purificas de toda acción errónea y te conviertes en un recipiente adecuado para los logros poderosos.

ཀུན་བཟང་སློབ་ལས་གསུངས་པ་ཡི།
 མཚོད་པ་རྣམ་པ་བདུན་དག་ཀྱང་།
 བྱང་ཚུབ་སྒྲིང་པོའི་མཐར་ཐུག་པར།
 མི་ལྷོག་པ་ཡི་སེམས་དག་གིས། ། ༨ །

8 Con la ofrenda en siete puntos de la “Oración de la Noble Conducta”, con el pensamiento de no abandonar jamás hasta que alcances la Iluminación última.

དགོན་མཚོག་གསུམ་ལ་རབ་དང་ཅིང་།
 ལུས་པོའི་ལྷ་ང་སར་བཅུགས་ནས།
 ཐལ་མོ་སྐྱར་བར་བྱས་ནས་ནི།
 དང་པོར་སྐྱབས་འགོ་ལན་གསུམ་བྱ། ། ༩ །

9 Y con gran fe en las Tres Joyas. Postrándote con una rodilla en tierra y con las manos juntas, en primer lugar, toma refugio tres veces.

དེ་ནས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ།
 བྱམས་པའི་སེམས་ནི་སྡོན་འགྲོ་བས།
 ངན་སྲུང་གསུམ་དུ་སྐྱེ་སོགས་དང་།
 འཆི་འཕོ་སོགས་ཀྱིས་སྐྱུག་བསྐྱེལ་བའི། ༡༠ །

10 A continuación, empezando con una actitud de amor
 hacia todos los seres vivos,
 piensa en que todos los seres, sin excluir ninguno,
 sufren en los tres renacimientos desfavorables
 padeciendo el nacimiento, la vejez, etc.

འགྲོ་བ་མ་ལུས་ལ་བཟོས་ཏེ།
 སྐྱུག་བསྐྱེལ་གྱིས་ནི་སྐྱུག་བསྐྱེལ་བ།
 སྐྱུག་བསྐྱེལ་སྐྱུག་བསྐྱེལ་རྒྱ་མཚན་ལས།
 འགྲོ་བ་ཐར་བར་འདོད་པ་ཡིས།
 ལྡོག་པ་མེད་པར་དམ་འཆའ་བའི།
 བྱང་རྒྱུ་སེམས་ནི་བསྐྱེད་པར་བྱ། ༡༡ །

11 Entonces, puesto que deseas liberar a dichos seres
 del sufrimiento del dolor,
 del sufrimiento y de las causas del sufrimiento,
 genera la determinación inmutable
 de alcanzar la Iluminación.

སྐྱགས་མཐུ་ཉིད་ལས་གྲུབ་པ་ཡི།
 ཞི་དང་རྒྱས་སོགས་ལས་རྣམས་ཀྱིས།
 བུམ་པ་བཟང་གྲུབ་ལ་སོགས་པ།
 གྲུབ་ཆེན་བརྒྱད་སོགས་སྟོབས་ཀྱིས་ཀྱང་། ༢༠ །

60 Si quieres acumular sin dificultad
 las colecciones para la Iluminación
 mediante las actividades de pacificación,
 de incremento y demás, adquiridas por el poder del mantra,

བདེ་བ་ཡིས་ནི་བྱང་རྒྱུ་ཚོགས།
 ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་འདོད་པ་དང་།
 བྱ་བ་སྟོད་སོགས་རྒྱུད་གསུངས་པའི།
 གལ་ཏེ་གསང་སྐྱགས་སྟོད་འདིད་ན། ༢༡ །

61 Y también por la fuerza de los ocho
 grandes logros y de otros, como el “buen recipiente”,
 si quieres practicar el mantra secreto,
 tal como se explica en los tantras de la acción
 y de la ejecución.

ལུང་དང་རིགས་པ་དག་གིས་ནི།
 ཚོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་མེད་པའི།
 རང་བཞིན་མེད་པ་ངེས་བྱས་ནས།
 རྣམ་པར་རྟོག་མེད་བསྐྱོམ་པར་བྱ། ༥༨ །

58 Una vez confirmado, mediante las escrituras y el razonamiento, que los fenómenos nos son producidos ni existen inherentemente, medita sin conceptualización.

དེ་ལྟར་དེ་ཉིད་བསྐྱོམ་བྱས་ན།
 རིམ་གྱིས་བྱོད་སོགས་ཐོབ་བྱས་ནས།
 རབ་དགའ་ལ་སོགས་ཐོབ་འགྱུར་ཏེ།
 སངས་རྒྱས་བྱང་ཆུབ་ཡུན་མི་རིང་། ༥༩ །

59 Tras meditar de este modo en la vacuidad, después de alcanzar “calor”, etc., se obtiene, finalmente, el “muy gozoso” y los otros y, poco después, el estado iluminado de un buda.

དེ་ལྟར་སྐྱོན་པའི་སེམས་དག་ནི།
 བསྐྱེད་པའི་ཡོན་ཏན་གང་ཡིན་པ།
 དེ་ནི་སྣང་པོ་བཞོད་པ་ཡི།
 མདོ་ལས་བྱམས་པས་རབ་ཏུ་བཤད། ༥༩ །

12 Las cualidades de desarrollar tal aspiración, han sido perfectamente explicadas por Maitreya en “El Sutra de los Puntos Esenciales”.

དེ་ཡི་མདོ་གྲོག་པའམ་སྐྱ་མ་ལ་མཉན་ཏེ།
 རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་མཐའ་མེད་པ།
 རྣམ་པར་ཤེས་པར་བྱས་ལ་དེ་ནས་རྒྱ་མཚན་དུ།
 དེ་ལྟར་ཡང་དང་ཡང་དུ་སེམས་ནི་བསྐྱེད་པར་བྱ། ༦༠ །

13 Habiendo aprendido los infinitos beneficios de la intención de alcanzar la Iluminación completa mediante la lectura de este sutra o escuchando al maestro, genérala repetidamente para que se estabilice.

དཔའ་སྦྱོན་གྱིས་ལྷུས་མདོ་དག་ལས།
 འདི་ཡི་བསོད་ནམས་རབ་བསྐྱེད་པ།
 གང་དེ་ཚོགས་བཅད་གསུམ་ཙམ་དུ།
 མདོར་བསྐྱེད་འདིར་ནི་བྱི་བར་བྱ། ༡༧ །

14 “El Sutra Solicitado por Viradata”
 explica detalladamente el mérito que contiene.
 Aquí citaré, brevemente,
 tan sólo tres estrofas.

བྱང་རྒྱུ་སེམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་གང་།
 དེ་ལ་གལ་ཏེ་གཟུགས་མཚིས་ན།
 རྣམ་མཁའི་ཁམས་ནི་ཀུན་བཀང་སྟེ།
 དེ་ནི་དེ་བས་ལྷག་པར་འགྱུར། ༡༨ །

15 Si el mérito de la intención altruista
 poseyera una forma física
 colmaría la totalidad del espacio
 y aún lo excedería.

དེ་ལྟར་ནི་བཙམ་ལྟར་འདས་གྱིས།
 རྣམ་རྟོག་མ་རིག་ཆེན་པོ་སྟེ།
 འཁོར་བའི་རྒྱ་མཚོར་སྤྱང་བར་བྱེད།
 རྟོག་མེད་ཏིང་འཛིན་ལ་གནས་པ།
 རྣམ་མཁའ་བཞིན་དུ་རྟོག་མེད་གསལ། ༤༦ །
 ཞེས་གསུངས་སོ།

56 La gran ignorancia de la conceptualización
 nos hace caer en el océano de la existencia cíclica.
 Permaneciendo en la estabilización no conceptual,
 se manifiesta claramente la no conceptualización
 que es como el espacio.

རྣམ་པར་མི་རྟོག་པ་ལ་འཇུག་པའི་གཟུངས་ལས་ཀྱང་།
 དམ་ཚོས་འདི་ལ་རྒྱལ་བའི་སྐྱས།
 རྣམ་པར་མི་རྟོག་བསམས་གྱུར་ན།
 རྣམ་རྟོག་བཤོད་དཀའ་རྣམས་འདས་ཏེ།
 རིམ་གྱིས་མི་རྟོག་ཐོབ་པར་འགྱུར། ༤༧ །
 ཞེས་གསུངས་སོ།

57 Cuando los bodisatvas contemplan de un modo no conceptual
 esta enseñanza excelente, trascenderán
 la conceptualización, ¡tan difícil de eliminar!
 y alcanzarán, finalmente, el estado no conceptual.

ཤེས་རབ་གྲིས་ནི་ཚོས་རྣམས་ཀུན།
 བཀའ་གི་རང་བཞིན་མ་མཐོང་ཞིང་།
 ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་རིགས་བཤད་པ།
 རྣམ་ཏྟོག་མེད་པར་དེ་བསྐྱོམ་བྱ། ༥༣ །

54 Del mismo modo que la sabiduría no ve una naturaleza inherente en los fenómenos, tras analizar la sabiduría misma mediante el razonamiento, medita en ella de un modo no conceptual.

རྣམ་ཏྟོག་ལས་བྱུང་སྲིད་པ་འདི།
 རྣམ་པར་ཏྟོག་པའི་བདག་ཉིད་དེ།
 དེ་སྦྱིར་མ་ལུས་ཏྟོག་སྤངས་པ།
 སྤངས་འདས་པ་མཚོག་ཡིན་ནོ། ༥༤ །

55 La naturaleza de esta existencia mundana, que ha surgido de la conceptualización, es conceptualización. Así pues, la eliminación de la conceptualización es el estado superior del nirvana.

གར་ལྡེ་བྱེ་མའི་གྲངས་སྟེང་གྱི།
 སངས་རྒྱས་ཞིང་རྣམས་མི་བཀའ་གིས།
 རིན་ཆེན་དག་གིས་ཀུན་བཀའ་སྟེ།
 འཇིག་རྟེན་མགོན་ལ་ཕུལ་བ་བས། ༡༦ །

16 Si alguien llenara de joyas tantos campos de mérito como granos de arena hay en el Ganges para ofrecerlas al Protector del Mundo.

བཀའ་གིས་ཐལ་མོ་སྦྱར་བགྲིས་ཏེ།
 བྱང་ཆུབ་ཏུ་ནི་སེམས་བཏུད་ན།
 མཚོད་པ་འདི་ནི་བྱད་པར་འཕགས།
 དེ་ལ་མཐའ་ནི་མ་མཆིས་སོ། ༡༧ །

17 Esta ofrenda sería superada por la de juntar las manos e inclinar la propia mente ante la Iluminación, pues no tiene límites.

བྱང་རྒྱལ་སྒྲོན་པའི་སེམས་དག་བསྐྱེད་ནས་ནི།
 འབད་པ་མང་པོས་ཀུན་དུ་སྒྲེལ་བྱ་ཞིང་།
 འདི་ནི་སྐྱེ་བ་གཞན་དུ་འང་བྲན་དོན་དུ།
 ཇི་སྐད་བཤད་པའི་བསྐྱབ་པའང་ཡོངས་སུ་བསྐྱེད་། ༡༥ །

18 Habiendo desarrollado la aspiración por la Iluminación, incrementala constantemente mediante un esfuerzo coordinado.
 Y para recordarla en esta vida y también en otras, mantén correctamente los preceptos, tal como se ha explicado.

འཇུག་སེམས་བདག་ཉིད་སྒྲོམ་པ་མ་གཏོགས་པར།
 ཡང་དག་སྒྲོན་པ་འཕེལ་བར་འགྱུར་མ་ཡིན།
 ཇོགས་པའི་བྱང་རྒྱལ་སྒྲོན་པ་འཕེལ་འདོད་པས།
 དི་སྐྱེ་འབད་པས་འདི་ནི་ངེས་པར་བྱེད་། ༡༦ །

19 Sin el voto de la intención implicada, no crecerá la aspiración perfecta.
 Esfuérzate definitivamente para tomarlo puesto que deseas que crezca el deseo de la Iluminación.

གང་སྐྱེར་གཞུང་ནི་མང་གྱུར་བས།
 དེ་སྐྱེར་འདིར་ནི་མ་སྒྲོམ་ལ།
 གྲུབ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཙམ་ཞིག་དུ།
 བསྒྲོམ་པའི་སྐྱེར་ནི་རབ་དུ་བཤད། ༡༧ །

52 Son muchos los pasajes importantes, por eso no los he citado aquí.
 He explicado tan sólo sus conclusiones para el propósito de la meditación.

དེ་བས་ཚོས་རྣམས་མ་ལུས་པའི།
 རང་བཞིན་དག་ནི་མི་དམིགས་པས།
 བདག་མེད་པར་ནི་སྒྲོམ་གང་ཡིན།
 དེ་ཉིད་ཤེས་རབ་སྒྲོམ་པ་ཡིན། ༡༨ །

53 Así pues, todo lo que sea meditación en la ausencia de existencia inherente, en cuanto que no observa una naturaleza inherente en los fenómenos, es el cultivo de la sabiduría.

ཡང་ན་ཚོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དག
 གཅིག་དང་དུ་མས་རྣམ་དཔུང་ན།
 རོ་བོ་ཉིད་ནི་མི་དམིགས་པས།
 རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་དུ་ངེས། ༥༠ །

50 Además, cuando se examinan todos los fenómenos para saber si son uno o muchos, se comprende que no existen por su propia entidad y, por lo tanto, se afirman como carentes de existencia inherente.

ལྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུའི་རིགས་པ་དང་།
 དབྱུ་མ་རྩ་བ་སོགས་ལས་ཀྱང་།
 དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི།
 ལྟོང་པ་ཉིད་ནི་གྲུབ་བཤད་པ། ༥༡ །

51 El razonamiento de “Las Setenta Estrofas sobre la Vacuidad” “El Tratado sobre el Camino Medio” y otros, explican que la naturaleza de todas los fenómenos se establece como la vacuidad.

སོ་སོར་ཐར་པ་རིགས་བདུན་གྱི།
 ཏྲ་བ་ཏུ་སློམ་གཞན་ལྡན་པ་དང་།
 བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའི་སློམ་པ་ཡི།
 སྐལ་བ་ཡོད་ཀྱི་གཞན་དུ་མིན། ༢༠ །

20 Son los que guardan cualquiera de los siete tipos de votos de la liberación individual, quienes tienen el requisito ideal para el voto del bodisatva, y no otros.

སོ་སོར་ཐར་པར་རིགས་བདུན་དང་།
 དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་བཤད་པ་ལ།
 ཚངས་སྟོན་དཔལ་ནི་མཚོག་ཡིན་ཏེ།
 དག་སློང་སློམ་པ་དག་ཏུ་བཞིན། ༢༡ །

21 El Tatágata habló de siete clases de votos de liberación individual. El mejor de todos ellos es la conducta pura y gloriosa, que es el voto de una persona completamente ordenada.

བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའི་ས་དག་གི
 རྩལ་སྲིམས་ལེགས་གསུངས་ཚོ་ག་ཡིས།
 ཡང་དག་མཚན་ཉིད་ལྡན་པ་ཡི།
 ལྷ་མ་བཟང་ལས་སྡོམ་པ་སྤང་། ༢༢ །

22 De acuerdo con el ritual descrito en el capítulo sobre disciplina en “Los Estadios del Bodisatva”, recibe el voto de un maestro espiritual bueno y bien cualificado.

སྡོམ་པའི་ཚོ་ག་ལ་མཁས་དང་།
 བདག་ཉིད་གང་ཞིག་སྡོམ་ལ་གནས།
 སྡོམ་པ་འབོགས་བཟོད་སྦྱིང་རྗེར་ལྡན།
 ལྷ་མ་བཟང་པོར་ཤེས་པར་བྱ། ༢༣ །

23 Comprende que un buen maestro espiritual es el que es diestro en la ceremonia del voto que vive de acuerdo con el voto y tiene la seguridad y la compasión necesarias para otorgarlo.

ཡོད་པ་སྐྱེ་བ་རིགས་མིན་ཏེ
 མེད་པ་འང་ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག་བཞིན།
 ཉེས་པ་གཉིས་ཀར་ཐལ་འགྱུར་ཕྱིར།
 གཉིས་ཀ་དག་ཀྱང་འབྱུང་བ་མིན། ༢༤ །

48 Algo existente no puede ser producido, ni tampoco algo inexistente, como una flor del espacio. Ambos errores son absurdos y, por lo tanto, no ocurrirá ninguno de los dos.

དངོས་པོ་རང་ལས་མི་སྐྱེ་ཞིང་།
 གཞན་དང་གཉིས་ཀ་ལས་ཀྱང་མིན།
 རྒྱ་མེད་ལས་མིན་དེ་ཡི་ཕྱིར།
 རོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་རང་བཞིན་མེད། ༢༥ །

49 Un fenómeno no es producido por sí mismo, ni lo produce otro, ni ambos, tampoco se produce sin causa, por lo tanto, no existe inherentemente por su propia entidad.

ཐབས་གོམས་དབང་གིས་བདག་ཉིད་གྱིས།
 བཀའ་ཞིག་ཤེས་རབ་རྣམ་བསྐྱོམ་པ།
 དེས་ནི་བྱང་ཆུབ་སྤྱད་དུ་ཐོབ།
 བདག་མེད་གཅིག་ལུ་བསྐྱོམས་པས་མིན། ༥༦ །

46 Toda persona que, bajo la influencia de la familiaridad con los medios hábiles, cultiva la sabiduría alcanzará rápidamente la Iluminación, y no si sólo medita en la ausencia de existencia verdadera.

ཡུང་པོ་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས།
 སྐྱེ་བ་མེད་པར་རྟོགས་གྱུར་པའི།
 རང་བཞིན་སྣོད་ཉིད་ཤེས་པ་ནི།
 ཤེས་རབ་ཅེས་ནི་ཡོངས་སུ་བཤད། ༥༧ །

47 La sabiduría se describe como la comprensión de la vacuidad de existencia inherente mediante el entendimiento de que los agregados, los componentes y las fuentes no son producidos.

དེ་ལ་འབད་པས་འདི་འདྲ་བའི།
 གལ་ཏེ་སྐྱེ་མ་མ་ཉིད་ན།
 དེ་ལས་གཞན་སྣོམ་མོད་པ་ཡི།
 ཆོ་ག་ཡང་དག་བཤད་པར་བྱ། ༢༥ །

24 No obstante, en caso de que lo intentes pero no puedas encontrar tal maestro espiritual, explicaré otro procedimiento correcto para tomar el voto.

དེ་ལ་སྣོན་ཆོ་འཇམ་པའི་དཔལ།
 ཞུསྒར་རྒྱུར་གྱུར་པ་ཡིས།
 ཇི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་ཐུགས་བསྐྱེད་པ།
 འཇམ་དཔལ་གྱི་ནི་སངས་རྒྱས་ཞིང་།
 རྒྱན་གྱི་མདོ་ལས་བཤད་པ་ལྟར།
 དེ་བཞིན་འདིར་ནི་རབ་གསལ་གྱི། ༢༥ །

25 Voy a escribir aquí, con gran claridad, tal como se explica en el “Sutra del Ornamento de la Tierra de Buda” de Manyusri, el modo en que Manyusri, mucho tiempo atrás, cuando era Ambaraya, generó la intención de alcanzar la Iluminación.

མགོན་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱོན་སྲུང་།
 ཚོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་བསྐྱེད་ཅིང་།
 འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་མགོན་དུ་གཉེས།
 དེ་དག་འཁོར་བ་ལས་བསྐྱལ་ལོ། ༢༦ །

26 En presencia de los protectores,
 genero la intención de alcanzar la Iluminación completa.
 Acojo a todos los seres como mis invitados
 y me comprometo a liberarles de la existencia cíclica.

གཞོན་སེམས་ཁྲོ་བའི་སེམས་ཉིད་དང་།
 སེར་སྣང་དང་ནི་སྤྲུག་དོག་ཉིད།
 དང་ནས་བབྱང་སྟེ་བྱང་ཆུབ་མཚོགས་
 ཐོབ་ཀྱི་བར་དུ་མི་བྱའོ། ༢༧ །

27 A partir de este momento
 y hasta que alcance la Iluminación,
 no abrigaré pensamientos dañinos,
 enfado, codicia o envidia.

ཤེས་རབ་གང་དང་ཐབས་གང་ཞེས།
 ཐེ་ཚོམ་དག་ནི་སྤང་བུའི་ཕྱིར།
 ཐབས་རྣམས་དང་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི།
 ཡང་དག་དབྱེ་བ་གསལ་བར་བྱ། ༢༨ །

44 Para eliminar la duda respecto a
 qué es la sabiduría y qué son los medios hábiles,
 clarificaré la diferencia
 entre los medios hábiles y la sabiduría.

ཤེས་རབ་པ་རོལ་ཕྱིན་སྤངས་པའི།
 སྐྱོན་པའི་པ་རོལ་ཕྱིན་ལ་སོགས།
 དགོ་བའི་ཚོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དག་
 རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཐབས་སུ་བཤད། ༢༩ །

45 A excepción de la perfección de la sabiduría,
 todas las prácticas virtuosas, tales como
 la perfección de dar, son descritas
 por los victoriosos como medios hábiles.

དེ་སྤྱིར་ཉོན་མོངས་ཤེས་བྱ་ཡི།
 སྐྱིབ་པ་མ་ལུས་སྤང་བའི་སྤྱིར།
 ཤེས་རབ་པ་ལོ་སྤྱིན་རྣལ་འབྱོར།
 ཏྲག་ཏུ་ཐབས་བཅས་བསྐྱོམ་པར་བྱ། ། ༤༢ །

42 Así pues, para eliminar todas las obstrucciones a la liberación y a la omnisciencia, el practicante debe cultivar, incesantemente, la perfección de la sabiduría con los medios hábiles.

ཐབས་དང་བྲལ་བའི་ཤེས་རབ་དང་།
 ཤེས་རབ་བྲལ་བའི་ཐབས་དག་ཀྱང་།
 གང་སྤྱིར་འཚིང་བ་ཞེས་གསུངས་པ།
 དེ་སྤྱིར་གཉིས་ཀ་སྤང་མི་བྱ། ། ༤༣ །

43 La sabiduría sin medios hábiles y también los medios hábiles sin la sabiduría, se describen como una atadura. Por consiguiente, no renuncies a ninguno de ellos.

ཚངས་པར་སྦྱོད་པ་སྤྱད་བྱ་ཞིང་།
 སྤྱིག་དང་འདོད་པ་སྤང་བར་བྱ།
 རྩལ་ཁྲིམས་སྦྱོམ་པ་ལ་དགའ་བས།
 སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་བསྐྱབ་པར་བྱ། ། ༢༨ །

28 Cultivaré la conducta pura, abandonaré las acciones erróneas y el deseo y, regocijándome en el voto de la disciplina, me adiestraré en seguir a los budas.

བདག་ཉིད་སྦྱར་བའི་རྩལ་གྱིས་ནི།
 བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་མི་སྦྱོ་ཞིང་།
 སེམས་ཅན་གཅིག་གི་རྒྱ་ཡིས་ནི།
 སྤྱི་མའི་སྤྱ་མཐར་གནས་པར་བགྱི། ། ༢༩ །

29 No tengo que estar ansioso de alcanzar la Iluminación lo más rápidamente posible, sino que debo quedarme detrás hasta el fin de los tiempos por el bien de un sólo ser.

ཚད་མེད་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་པའི།
 ཞིང་དག་རྣམ་པར་སྦྱང་བར་བྱ།
 མིང་རྣམ་བཟུང་བ་བྱས་པ་དང་།
 ཕྱོགས་བཅུ་དག་ཏུ་རྣམ་པར་ཐོས། 30 །

30 Purificaré tierras
 ilimitadas e inconcebibles
 y permaneceré en las diez direcciones
 para todos aquéllos que pronuncien mi nombre.

བདག་གིས་ལུས་དང་ངག་གི་ལས།
 ཐམས་ཅད་དུ་ནི་དག་པར་བྱས།
 ཡིད་གྱི་ལས་ཀྱང་དག་བྱ་སྟེ།
 མི་དགོའི་ལས་རྣམས་མི་བྱའོ། 31 །

31 Purificaré todas la formas de
 mi actividad física y verbal.
 También debo purificar mis actividades mentales
 y no hacer nada que carezca de virtud.

དེ་ཕྱིར་ཉིང་འཛིན་ཚོགས་ལེན་ལས།
 གསུངས་པའི་ཡན་ལག་ལ་ལེགས་གནས།
 དམུགས་པ་གང་རུང་གཅིག་ལ་ཡང་།
 ཡིད་ནི་དགོ་ལ་གཞག་པར་བྱ། 40 །

40 Así pues, mantener bien las condiciones mencionadas
 en el capítulo sobre la “Colección para la Estabilización
 Meditativa”
 emplaza la mente en cualquier
 objeto de concentración virtuoso.

རྣལ་འབྱོར་ཞི་གནས་གྲུབ་གྱུར་ན།
 མངོན་ཤེས་དག་ཀྱང་འགྲུབ་པར་འགྱུར།
 ཤེས་རབ་པ་ལོ་ཕྱིན་སྦྱོར་དང་།
 བྲལ་བས་སྦྱིབ་པ་ཟད་མི་འགྱུར། 41 །

41 Cuando el practicante ha alcanzado la calma mental
 ganará, también, la percepción superior,
 pero si no practica la perfección de la sabiduría,
 no pondrá fin a las obstrucciones.

ཞི་གནས་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་པས།
 མངོན་ཤེས་འགྲུང་བར་མི་འགྱུར་བས།
 དེ་ཕྱིར་ཞི་གནས་བསྐྱབ་པའི་ཕྱིར།
 ཡང་ནས་ཡང་དུ་འབད་པར་བྱ། ༣༨ །

38 La percepción superior no ocurrirá sin el logro de la quietud mental, por consiguiente, esfuérzate siempre para lograr la quietud mental.

ཞི་གནས་ཡན་ལག་རྣམས་ཉམས་པས།
 རབ་དུ་འབད་དེ་བསྐྱོམས་བྱས་ཀྱང་།
 ལོ་ནི་སྟོང་སྤྲལ་དག་གིས་ཀྱང་།
 ཉིང་འཛིན་འགྲུབ་པར་མི་འགྱུར་རོ། ༣༩ །

39 Mientras que las condiciones para la calma mental sean incompletas, no se alcanzará la estabilización meditativa, aunque uno medite, vigorosamente, durante miles de años.

རང་གི་ལུས་ངག་སེམས་ནི་རྣམ་དག་རྒྱ།
 འཇུག་པའི་སེམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་སྟོམ་གནས་པ།
 རྩལ་ཁྲིམས་བསྐྱབ་པ་གསུམ་ལ་ལེགས་བསྐྱབས་པས།
 རྩལ་ཁྲིམས་བསྐྱབ་པ་གསུམ་ལ་གུས་ཆེར་འགྱུར། ༣༢ །

32 Cuando los que observan el voto de la intención activa se han adiestrado bien en las tres formas de disciplina, crece su respeto por estas tres formas de disciplina. Esto origina la pureza de cuerpo, palabra y mente.

དེ་བས་རྣམ་དག་ཚོགས་བྱང་རྒྱབ།
 སེམས་དཔའི་སྟོམ་པའི་སྟོམ་དག་ནི།
 འབད་པར་བྱས་པས་ཚོགས་བྱང་རྒྱབ།
 ཚོགས་ནི་ཡོངས་སུ་ཚོགས་པར་འགྱུར། ༣༣ །

33 Por lo tanto, mediante el esfuerzo en el voto que han tomado los bodisatvas para el logro de la Iluminación pura y completa, se consumarán, sin reservas las acumulaciones para la Iluminación completa.

བསོད་ནམས་ཡི་ཤེས་རང་བཞིན་གྱི།
 ཚོགས་ནི་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཡི།
 རྒྱ་ནི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་དག།
 མངོན་ཤེས་བསྐྱེད་པ་ཉིད་དུ་བཞིན། ༣༤ །

34 Dicen todos los budas que la causa para la culminación de las acumulaciones, cuya naturaleza es mérito y sabiduría sublime, es el desarrollo de la percepción superior.

ཇི་ལྟར་འདབ་གཤོག་མ་རྒྱས་པའི།
 བྱ་ནི་མཁའ་ལ་འཕུར་མི་རུས།
 དེ་བཞིན་མངོན་ཤེས་སྟོབས་བྲལ་བས།
 སེམས་ཅན་དོན་བྱེད་རུས་པ་མིན། ༣༥ །

35 Así como un pájaro que no ha desarrollado sus alas no puede volar en el cielo, los que carecen del poder de la percepción superior no pueden trabajar por el bien de los seres vivos.

མངོན་ཤེས་ལྡན་པས་ཉིན་མཚན་གྱི།
 བསོད་ནམས་དག་ནི་གང་ཡིན་ཏེ།
 མངོན་ཤེས་དག་དང་བྲལ་གྱུར་ལ།
 སྐྱེ་བ་བརྒྱར་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན། ༣༦ །

36 El mérito obtenido en un sólo día por quien posee la percepción superior no puede producirlo, ni siquiera en cien vidas, quien no la posee.

སྐུར་དུ་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཚོགས།
 ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་འདོད་གྱུར་པ།
 དེས་ནི་འབད་བྱས་མངོན་ཤེས་དག།
 འགྲུབ་པར་འགྱུར་གྱི་ལེ་ལོས་མིན། ༣༧ །

37 Los que desean efectuar rápidamente las acumulaciones para la Iluminación completa, desarrollarán la percepción superior con esfuerzo y no con pereza.